

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНАЛІСТИКА

БРАТИНОВ І. І.,
аспірант кафедри криміналістики
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 343.985

**ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ УСТАНОВЛЕННЮ
ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ,
ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ НАРКОЗАЛЕЖНИМИ ОСОБАМИ**

У статті розглянуто погляди науковців щодо місця обставин, що підлягають установленню, у структурі методики розслідування злочинів. На основі проведеного аналізу норм кримінального процесуального законодавства України, наукових досліджень та матеріалів практики визначено перелік обставин, які підлягають установленню під час досудового розслідування злочинів, що вчиняються наркозалежними особами.

Ключові слова: обставини, що підлягають встановленню, наркозалежна особа, розслідування, доказування.

В статье рассмотрены взгляды ученых о месте обстоятельств, подлежащих установлению, в структуре методики расследования преступлений. На основе проведенного анализа норм уголовного процессуального законодательства Украины, научных исследований и материалов практики определен перечень обстоятельств, подлежащих установлению в ходе досудебного расследования преступлений, совершаемых наркозависимыми лицами.

Ключевые слова: обстоятельства, подлежащие установлению, наркозависимое лицо, расследование; доказывание.

The article considers the views of scientists about the place of circumstances to be set up in the structure of the methodology for investigating crimes. Based on the analysis of the criminal procedural legislation of Ukraine, scientific research and materials of practice it contains a list of circumstances to be set up during the investigation of crimes committed by drug addicts.

Key words: criminal proceedings, circumstances to be set up, drug addict, investigation, proving.

Вступ. Кримінальний процесуальний кодекс України у ч. 1 ст. 91 України визначає загальний перелік обставин, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження [1]. Установлення цих обставин сприяє успішному виконанню завдань кримінального провадження щодо забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду.

Під час досудового розслідування та судового розгляду необхідно встановити те, чи мала місце подія злочину, який саме злочин учинено, хто винен у його вчиненні та інші обставини, що мають значення для законного та обґрунтованого вирішення кримінального провадження, захисту прав і законних інтересів усіх його учасників. Саме таку сукупність обставин у теорії кримінального процесу прийнято називати предметом доказування [2, с. 190].

Криміналістична наука в межах побудови окремих методик розслідування злочинів розширює перелік обставин, що підлягають встановленню, зважаючи на особливості окремого злочину, та конкретизує їх із метою розроблення додаткових рекомендацій та використання на практиці.

Місцю та значенню обставин, що підлягають встановленню, в структурі методики розслідування злочинів у своїх роботах приділяли увагу Р.С. Белкін, В.А. Журавель, В.Ю. Шепітько, В.В. Тіщенко, Є.П. Іщенко, В.О. Коновалова та ін.

Проте поза увагою вчених-криміналістів залишилось дослідження обставин, що підлягають встановленню під час розслідування злочинів наркозалежних осіб. Окремим питанням цієї тематики присвячені праці І.І. Митрофанова, Д.І. Євлоєва, В.М. Алієва. Деякі вчені, зокрема А.Б. Петруніна, О.М. Гайбарян, П.М. Бірюков, В.І. Махмудов акцентують свою увагу лише на характеристиці злочинів у сфері незаконного обігу наркотичних та інших засобів, тоді як серед наркозалежних осіб також поширене вчинення багатьох корисливих та насильницьких кримінальних правопорушень.

Ця ситуація негативно впливає на можливості ефективного розслідування цього виду злочинів в умовах різних слідчих ситуацій та викликає нагальну необхідність наукового обґрунтування й розроблення переліку обставин, які підлягають установленню під час розслідування злочинів, що вчиняються наркозалежними особами.

Постановка завдання. Метою статті є визначення та розгляд обставин, які підлягають встановленню під час розслідування злочинів, що вчиняються наркозалежними особами.

Результати дослідження. У криміналістичній науці існують різні погляди щодо співвідношення предмета доказування та криміналістичної характеристики злочину. До введення в теорію такої категорії, як криміналістична характеристика злочинів, обставини, що підлягають встановленню, завжди розглядалися структурним елементом окремої методики розслідування злочинів. Однак надалі думки вчених стосовно цього питання розділилися. Так, професор Р.С. Белкін зазначав, що правильно сформульована характеристика повинна органічно включати перелік обставин, які підлягають доказуванню, і тому їх не потрібно вносити в структуру окремої методики» [3, с. 274]. Такої ж думки дотримуються І.С. Андреев, І.Ф. Герасімов, М.П. Яблоков та ін.

Водночас багато вчених вважають, що криміналістична характеристика не може повністю охопити всі елементи предмета доказування. Л.Я. Драпкін та В.М. Карагодін у підручнику з криміналістики наголошують, що найбільш істотна відмінність між цими категоріями полягає в такому: обставини, що підлягають доказуванню, – це питання, на які необхідно отримати достовірні відповіді, а структурні елементи криміналістичних характеристик містять імовірнісні відповіді на питання, що стоять перед слідчими. Крім того, в структуру криміналістичної характеристики входить механізм утворення і локалізації слідів [4, с. 472].

Поділяємо думку В.В. Тіщенка про те, що обставини, які підлягають встановленню, на відміну від криміналістичної характеристики злочинів, інтегрують у собі властивості правової сутності злочину. Це дає змогу виділити з усіх подій і діянь ті, які наділені ознаками кримінально правового, юридично значущого характеру (суспільна небезпека, протиправність, винність) і дати їм правильну кримінально-правову оцінку [5, с. 142].

Тому будемо розглядати обставини, які підлягають установленню під час розслідування злочинів наркозалежних осіб (як окремий елемент методики розслідування злочинів цієї категорії).

Обставини, що є кінцевою метою доказування та підлягають встановленню під час досудового розслідування, визначені у ч. 1 ст. 91 КПК України:

- 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);
- 2) винуватість у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета кримінального правопорушення;
- 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;

4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою для закриття кримінального провадження;

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;

6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна або призначалися (використовувалися) для схилення особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, зокрема пов'язаного з незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані засобами чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;

7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

Обставини, що підлягають встановленню, – це не просто механічне поєднання елементів предмета доказування і диспозицій відповідних статей кримінального кодексу. Названі обставини визначають загальний напрям розслідування, встановлюють його межу і повноту [6, с. 118].

Аналіз підходів різних учених, дослідження кримінальних проваджень та судових рішень дозволили визначити певні особливості зазначеного переліку обставин, що підлягають доказуванню, зумовлені специфікою злочинів наркозалежних осіб. Особистісні властивості наркозалежних дуже своєрідні. Вони утворюють якісно інший тип особистості порівняно зі злочинцями-ненаркоманами, що знаходить своє відображення у кожному елементі обставин, що підлягають встановленню. При цьому слід враховувати, що навести вичерпний перелік питань, що підлягають дослідженню і встановленню, тому що вони впливають з обставин розслідування вчинення конкретного виду злочину [7, с. 492].

Першочерговому встановленню під час доказування події злочину підлягає сам факт вчинення злочину наркозалежним. Згідно з КПК України обов'язковим є встановлення обстановки його вчинення (місця й часу), способів підготовки, вчинення та приховування, конкретних способів виготовлення, придбання, збереження, перевезення, пересилання і збуту наркотичних засобів.

Відомості про обстановку злочину мають значення для первісного криміналістичного аналізу сутності події, дають змогу висувати обґрунтовані версії, ефективно планувати й організовувати розслідування. Установлення місця і часу індивідуалізує кожний злочин наркозалежної особи. Обстановка впливає на спосіб вчинення злочину. Наприклад, наркотик виготовляється в лабораторії, до якої злочинець мав доступ. Злочинець може частково або повністю створювати обстановку, пристосовуватися до неї.

Місце вчинення злочину залежить від характеру протиправних дій злочинців (виготовлення наркотичних речовин, вчинення насильницьких злочинів тощо). Іноді місце події може виявитися переміщенням, якщо розслідувана подія відбулася, наприклад, в потязі (у разі перевезення наркотиків). Злочинець може фальсифікувати обстановку, а іноді знищується все первинне місце, наприклад, шляхом підпалу будинку, де сталося вбивство.

Залежно від стану, у наркомана спостерігається порушення хронологічної орієнтації, він неправильно оцінює час, що минув, і час, що залишився [8, с. 132]. Тому під час розслідування злочинів наркозалежних необхідно встановити момент вживання наркотику суб'єктом, час, коли він почав здійснювати задум, а також час завершення наркотичного сп'яніння. Це допоможе з'ясувати стан наркомана під час вчинення злочину.

Точне встановлення місця та часу також має значення у справах, коли наркотичні засоби переміщуються наркозалежними поза пунктами митного контролю, оскільки в таких випадках час може вказувати на те, чи мав місце незаконний (поза встановленим часом митного оформлення та роботи митного органу) перетин кордону злочинцем з наркотичними засобами [9, с. 181].

Наявність наркоманії у злочинця надає способам деяких відмінних рис. Наприклад, під час вчинення насильницьких злочинів проти особи у нього проявляються агресивність від дії різних наркотиків. Або наркомани, які перебувають в стані абстиненції, практично не вживають заходів до приховування слідів своєї злочинної діяльності. Єдина мета – задовольнити пристрасть до наркотику.

Важливе місце в доказуванні події злочинів наркозалежних посідає дослідження предметів, серед яких особливо треба вказати на наркотичні речовини та інші пов'язані з ними предметами. По-перше, за ними можна судити про специфічну мету злочину, по-друге, вони можуть володіти особливими властивостями, по-третє, до них може мати доступ обмежена кількість осіб (лікарі, фармацевти).

У дослідженні цих речовин необхідним вбачається застосування положень теорії криміналістичної ідентифікації, що пов'язане з проведенням відповідних експертиз [10, с. 91].

Треба встановити приналежність вилучених речовин до наркотичних засобів, психотропних речовин, аналогів та прекурсорів; вигляд, точне найменування, кількість та якість вилучених засобів і речовин; джерело придбання наркотиків; що слугувало сировиною для виготовлення.

Слід мати на увазі, що в кримінальному законі кількісні показники не називаються, крім посіву й вирощування снотворного маку чи конопель. Під час визначення розміру треба керуватися Наказом МОЗ «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу» від 01.08.2000 № 188 [11]. Наприклад, партія канабісу (однієї з найпопулярніших в Україні наркотичних речовин) до 5 г вважається невеликою, від 500 до 2500 г – великою і від 2500 г і більше – особливо великою.

Визначення цих обставин допомагає не тільки оцінити дії підозрюваного (обвинуваченого), а й установити джерело походження сировини, наркотику, канали збуту, що має вагоме значення для подальшої протидії як злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків, так й інших злочинів, що вчиняються у стані наркотичного сп'яніння. Установлення каналів надходження наркотику вимагає відповіді на питання про те, звідки він надходить і від кого. Ці дані сприяють активізації пошуку цінностей у злочинців, допомагають конкретизувати міру покарання.

Крім самого факту злочину, слідчий та суд повинні встановити усі ознаки особи злочинця, що свідчать про її наркозалежність, мету та мотив вчинку, а також наявність чи відсутність співучасті та співучасників, особу потерпілого, якщо такий є, та свідків, осіб, які сприяли залученню особи до наркотиків. Як уже зазначалося, особистість наркозалежного злочинця має специфічні відмінності порівняно із злочинцями-ненаркоманами. Це проявляється в поведінці як під час вчинення злочину, так під час розслідування. Тому вчасне встановлення наркозалежності підозрюваного (обвинуваченого) та її підтвердження висновками експертиз чи довідками з медичних установ дозволить слідчому визначити найбільш ефективний алгоритм дій під час розслідування.

Основними мотивами вчинення злочинів наркозалежними особами є бажання прийняти наркотик і знайти кошти для його придбання. Це пояснюється типом впливу наркотичних засобів на процеси в мозку людини, що має відображення в порушенні психологічної стійкості особи, здатності правильно оцінювати ситуації, зокрема з кримінально-правової точки зору. Поступово виникає наркотична залежність, що призводить до вчинення наркоманами злочинів, направлених на отримання наркотиків та відновлення стану ейфорії.

Під час вчинення наркоманом насильницьких злочинів він керується корисливими, сексуальними або хуліганськими спонуканнями, неприязню. У деяких випадках наркоман діє без мотиву або ним рухає помста за завдану образу. Під час вчинення злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків треба приділяти увагу визначенню мети правопорушення, якою є збут наркотичних засобів.

Також треба з'ясувати характерні відомості (чи притягалася особа раніше до кримінальної відповідальності, зокрема за незаконний обіг наркотиків, інші попередні судимості).

Важливою є необхідність встановлення того, чи потребує особа примусового лікування, чи ставить себе та сім'ю в тяжке становище, чи варто ставити питання про обмеження особи у дієздатності.

Вивчення особистості потерпілого в злочинах наркозалежних сприяє встановленню на початковому етапі розслідування невідомих обставин події, висуненню та перевірці версій про обставини вчинення злочину, про причетність до нього тих чи інших осіб, про відносини жертви до цих осіб. Розгляд кримінальних проваджень щодо цієї категорії злочинів дозволив зробити висновки, що в багатьох випадках потерпілими виявляються особи, так чи інакше пов'язані з наркоманією.

Під час установлення виду і розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розміру процесуальних витрат слідчий повинен довести: а) наявність факту завдання моральної шкоди потерпілому; б) вид і розмір майнової шкоди; в) фізичну шкоду, а також розмір витрат на стаціонарне лікування потерпілого, причинний зв'язок цих видів шкоди зі злочинними діями наркозалежних осіб [12, с. 240].

Доволі складно встановити характер і розмір за наслідками конкретного злочину. Доказування можливе через встановлення кількості наркоманів, які користувалися наркотиками, що збувались підозрюваним; часу, протягом якого ці люди не працювали та лікувалися за державний кошт; вартості лікування та пошкодженого майна. Слідчий повинен ужити всіх заходів для відшкодування збитків та забезпечення виконання цивільного позову.

Необхідним є також встановлення обставин, які впливають на ступінь тяжкості кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження. Така процедура ґрунтується на загальних засадах призначення покарання (ст. 65 Кримінального кодексу України), відповідно до яких від суду вимагається індивідуально-го підходу, урахування особи винного та обставин кримінального провадження [13].

У разі вчинення кримінального правопорушення наркозалежним обставинами, що пом'якшують покарання, може виступати, наприклад, вчинення злочину у зв'язку з виконанням спеціального завдання, вчинення злочину внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин, вчинення злочину під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність.

Обтяжуючими обставинами можуть виступати такі: вчинення злочину у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, вчинення злочину з особливою жорстокістю.

Однак суд має право (залежно від характеру злочину) не визнати будь-яку з обставин такою, що обтяжує покарання [14, с. 265]. Тому слідчий та прокурор ще під час розслідування мають ретельно досліджувати дані, що можуть бути підставою для визнання або невизнання обтяжуючою обставину перебування злочинця у стані наркотичного сп'яніння.

Обов'язковою є вимога про виявлення та доказування обставин, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання.

Це положення є актуальним щодо особи наркозалежного, оскільки Розділ XIII Кримінального кодексу містить положення щодо спеціальних видів звільнення від відповідальності, до яких належать такі:

- особа, яка добровільно звернулася до лікувального закладу і розпочала лікування від наркоманії, звільняється від кримінальної відповідальності за дії, передбачені ч. 1 ст. 309 КК (незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотиків без мети збуту);

- особа, яка добровільно здала наркотичні засоби, психотропні речовини або аналоги, прекурсори, отруйні чи сильнодіючі речовини, фальсифіковані лікарські засоби і вказала джерело придбання або сприяла розкриттю злочинів, пов'язаних з незаконним обігом, звільняється від кримінальної відповідальності за незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання (ч.1 ст. 307, ч. 1 ст. 309, ч. 1 ст. 311, ч. 1 ст. 321, ч. 1 ст. 321-1 КК України).

Ст. 84 КК України встановила, що звільняється від покарання особа, яка під час його відбування захворіла на психічну хворобу, що позбавляє її можливості усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними. До такої особи можуть застосовуватися примусові заходи медичного характеру.

Отже, під час встановлення психічних розладів внаслідок вживання наркотиків суд може звільнити особу від покарання. У проаналізованих кримінальних провадженнях найчастіше зустрічалися випадки звільнення особи від відбування покарання внаслідок перебування на обліку у лікаря-нарколога з діагнозом «Психічні та поведінкові розлади у разі вживання опіатів. Синдром залежності F11, 2». Неодноразово наркотична залежність підозрюваних (обвинувачених) доповнюється наявністю таких інфекційних хвороб, як ВІЛ-інфекція, туберкульоз та гепатит, що ще раз підтверджує необхідність ретельного дослідження особистості наркозалежного злочинця для виявлення усіх можливих обставин злочину, підстав для застосування до особи примусового лікування, задля профілактики та запобігання поширення відповідних хвороб та залежностей.

Оскільки кримінальне законодавство України передбачає, крім основного складу злочину, кваліфіковані склади, то, очевидно, необхідним є встановлення таких обставин, як попередня судимість; співучасть, вчинення злочину службовою особою з використання службового становища тощо.

Більшість наркоманів залучені у сферу незаконного обігу наркотиків, будучи дрібними збувальниками. Тому необхідно з'ясувати можливу причетність особи до нерозкритих злочинів у сфері незаконного обігу наркотиків, що може дозволити розкрити діяльність організованих наркогруп. Важливо установити роль кожного в організованій групі з чіткою ієрархією, розподілом ролей, визначеною часткою прибутку, відповідальністю.

Підлягають виявленню також обставини, що сприяють вчиненню злочину, хоча це прямо не вказано в КПК. Як підкреслює А.А. Ковріжних, причини й умови становлять групу непередбачених законом, конкретних та безпосередніх причин та умов злочину [15, с. 13–17]. Ці обставини існують об'єктивно, незалежно від вчинення злочину. Їх установлення є підставою для вжиття заходів щодо усунення цих причин і умов. Установлюючи причини злочину, слідчий та суд з'ясовують те, як в обвинуваченого формувалась антисоціальна установка, які обставини сприяли її прояву. На важливість доказування причин і умов зверталась увага й Пленумом ВСУ.

Стосовно злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, аналогів або прекурсорів ідеться про вимогу «приділяти увагу з'ясуванню причин вчинення злочинів та умов, які цьому сприяли, і вживати належних заходів до усунення. У разі встановлення місця вирощування наркотиковмісних рослин, а також фактів відсутності належного контролю за використанням присадибних та інших земельних ділянок громадян, внаслідок чого на них висіваються й вирощуються мак снотворний чи коноплі, суди з додержанням правил, передбачених КПК, повинні повідомляти про це органи державної влади для відповідного реагування» [16].

Найбільш типові причини, які зумовлюють вживання особами наркотичних засобів, вчинення ними злочинів, можна поділити на такі групи:

- 1) криміногенного характеру (високий рівень злочинності та криміналізації суспільства, намагання використати предмети контрабанди для досягнення завдань протиправної діяльності тощо);
- 2) соціально-економічного характеру (низький рівень життя, здоров'я, соціально-економічного та правового захисту населення України);
- 3) ринкового характеру (різниця у цінах на товари й предмети певного виду, яка існує в різних державах, дефіцит товарів (предметів) тощо).

Умови, які сприяють вчиненню наркозалежними злочинів, створюють реальні передумови для настання конкретних вчинків, але самі по собі не тягнуть настання відповідного небезпечного результату. Такими найчастіше є:

- 1) байдужість громадян, особливо найближчого оточення до соціальних відхилень у поведінці представників молодого покоління, наприклад, до фактів споживання ними тютюну, алкоголю, наркотиків;

- 2) доступність наркотичних засобів;
- 3) недооцінка суспільством небезпеки поширення наркотизму, схвалення і пропаганда вживання наркотичних препаратів (у ЗМІ, кінофільмах, рекламі);
- 4) неефективність медичних та правових заходів боротьби з наркотизм, зумовлена недостатнім професіоналізмом осіб.

Факторами, що сприяють поширенню злочинів наркозалежних, є:

- 1) недостатня робота правоохоронних та судових органів із викриття та притягнення до відповідальності розповсюджувачів наркотиків;
- 2) недостатня робота правоохоронних органів із виявлення джерел наркотичних засобів і джерел коштів у наркомана;
- 3) недостатня робота з профілактики в так званих «групах ризику».

Тому необхідним є виділення в кожному випадку вчинення наркозалежним злочину того факту, що на етапах розвитку хворобливого потягу більшість наркоманів стикається з необхідністю вчинення злочинів для отримання коштів на придбання наркотиків. Неможливо розглядати особистість наркомана без її передісторії, без вивчення початку процесу деформації її потреб, інтересів і поглядів, морального, фізичного і психічного розвитку [17, с. 3].

Висновки. Отже, визначений і запропонований нами перелік обставин, що підлягають встановленню у кримінальних провадженнях, має вагоме значення (як структурний елемент методики розслідування злочинів наркозалежних осіб). Урахування специфіки суб'єкта злочину в цьому питанні дозволяє виробити нові підходи до організації роботи правоохоронних органів на всіх стадіях кримінального провадження щодо розслідування злочинів наркозалежних, включаючи проведення первинних слідчих дій, установлення та викриття злочинців, застосування запобіжних заходів, складання підсумкових процесуальних документів тощо.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю.М. Грошевий, В.Я. Тацій, А.Р. Туманянц та ін.; за ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В. Капліної, О.Г. Шило. Харків: Право, 2013. 824 с.
3. Белкин Р.С. История отечественной криминалистики. Москва: Норма, 1999. 496 с.
4. Криминалистика: учебник для бакалавров / под ред. К82 Л.Я. Драпкина. Москва: Издательство Юрайт, 2012. 831 с.
5. Тіщенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: моногр. Одеса: Одеська національна юридична академія; Фенікс, 2007. 260 с.
6. Криміналістика: навч.-метод. посібник. Вид. четверте, випр. / В.В. Тіщенко, Л.І. Аркуша, В.М. Плахотіна. Одеса: Фенікс, 2013. 338 с.
7. Криминалистика: учебник для студентов вузов / под общ. ред. Е.П. Ищенко, А.Г. Филиппова. Москва: Высшее образование, 2007. 743 с.
8. Стрельчук И.В. Клиника и лечение наркоманий. Москва, 1956. 347 с.
9. Макаренко Н.К. Загальна характеристика обставин, що підлягають доказуванню, у справах про контрабанду наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів / Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: збірник наукових праць. Вип. 9 / ред. кол.: М.Л. Цимбал, В.Ю. Шепітько, Л.М. Головченко та ін. Харків: Право, 2009. С. 177–184.
10. Белкин А.Р. Теория доказывания. Научно-методическое пособие. Москва: Норма, 1999. 429 с.
11. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 01.08.2000 № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0512-00>.
12. Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Відп. ред.: С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В.Ю. Захарченко. Харків: Одисей, 2013. 1104 с.

13. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

14. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. / Т. 1: Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін. 2013. 376 с.

15. Коврижных А.А. Методика расследования контрабанды (по материалам Дальневосточного региона). Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. С.-Пб., 2002. 170 с.

16. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р № 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-02>.

17. Алиев В.М. Личность осужденных-наркоманов и индивидуально-воспитательное воздействие на них в ИТУ. Автореф. дис. ... канд. юрид. Наук. Москва, 1990. 23 с.

ВАЛЬЧИШИН Г. І.,
аспірант кафедри криміналістики
та судової медицини
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

УДК 343.985

ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОРОЖНЬО-ТРАНСПОРТНИХ ПРИГОД

У статті проаналізовано особливості оцінки слідчого експерименту під час розслідування дорожньо-транспортних пригод. Доводиться, що його оцінка є складною розумовою логічною діяльністю, спрямованою на оцінку можливостей експерименту, його перебігу, сутності та варіантності дослідів та результатів.

Ключові слова: дослід, ДТП, достовірність, оцінка, слідчий експеримент.

В статье проанализированы особенности оценки следственного эксперимента при расследовании дорожно-транспортных происшествий. Доказывается, что его оценка является сложной умственной логической деятельностью, направленной на оценку возможностей эксперимента, его течения, сущности и вариантности опытов и результатов.

Ключевые слова: ДТП, достоверность, опыт, оценка, следственный эксперимент.

The article analyzes the peculiarities of the assessment of an investigative experiment in the investigation of road traffic accidents. It is proved that his assessment is a complex mental logical activity aimed at evaluating the possibilities of an experiment, estimating its course, the nature and variation of experiments and evaluating its results.

Key words: research, accident, reliability, evaluation, investigative experiment.

Вступ. Слідчий експеримент проводиться під час розслідування чи не всіх кримінальних правопорушень, які вимагають для цього використання експериментальних методів дослідження: крадіжок, грабежів, розбоїв, хуліганства, спричинення тілесних ушкоджень, убивств

